

Theologiæ Spiritualis Scholasticæ Et Moralis Tomvs ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Joannis Duns Scoti D. Augustino Conformem

In quo tractatur de Intellectu & Scientia Dei, ejusque Objecto. Item de
voluntate & volitione Dei, ejusque Objecto

Bosco, Jean a

Antverpiae, 1686

Concl. II. Velle liberum Dei est aliquid reale intrinsecum, scilicet ipsamet
volitio necessaria Dei, quatenus ab ipsa egreditur aliqua denominatio,
quæ posset non egredi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73680](#)

jam praeintelligitur habere à prima causa esse repugnans contingens; nec potest dicere, quod in eodem instanti ista duæ causa dant esse causam; quia super illud esse non posset fundari necessaria habitudo ad illam causam, perfectè dantem esse, & contingens habitudo ad aliquam aliam causam. Utur sit de hoc, parum refert ad præsentem difficultatem; quia non minus per illum concursum, seu motionem præviam, si foret necessaria, necessinaretur creatura, seu determinaretur voluntas ad unum, quam per concursum simultaneum, ut patet consideranti ea, quæ jam dicta sunt.

22.
An determinatio ad unum tollat omnem potentiam ad actum oppositum.

Patet omnino, reponit quispiam; sed nondum seio, quid sit illa determinatio ad unum; an tollat omnem potentiam tam proximam, quam remotam ad actum oppositum; an verò tantum potentiam proximam? Respondebat: Illa determinatio ad unum, tolleret potentiam ad actum oppositum, eo modo in creatura, sicut in Deo, datâ hypothesi questionis; id est, eadem foret necessitas nostræ actionis, & actionis divinae; cum sit una & indivisibilis actio in nostra sententia; atque ut foret distincta, nulla tamen est ratio distingendi illas necessitates. Si ergo determinatio ad unum in Deo tolleret omnem potentiam tam proximam, quam remotam, quidni similiter in creatura? Si autem in Deo non tolleret, neque in creatura.

23.
Quomodo in casu proposito Deus determinaret nostram voluntatem ad unum.

Igitur datâ hypothesi, Deus determinaret voluntatem nostram ad unum, sicut in communiori sententia, determinat voluntatem Beati ad actum beatificum; qui licet non sit coactus aut violentus, sed voluntarius, utpote procedens à voluntate cum perfecta cognitione finis, & circumstantiarum; equidem absolute necessarius, utpote carens indifferentiâ ad utrumlibet. Et id est, sine libertate Dei in agendo ad extrâ, nihil simpliciter & omnimodo contingenter fieret; sed omnia simpliciter necessariò, id est, non liberè libertate indifferenter. Cum ergo constet multa fieri contingenter & liberè in nobis, cur non etiam constet, Deum esse prædictum liberâ voluntate? Tu cogita. Quid autem sit illa libertas in Deo, sive, quid sit velle liberum Dei, quis nobis edixerit? Hoc opus hic labor est, ut patebit ex Conclus. sequenti, quæ talis est:

CONCLUSIO II.

Velle liberum Dei est aliquid reale intrinsecum, scilicet ipsa met volitio necessaria Dei, quatenus ab ipsa egreditur aliqua denominatio, quæ posset non egredi.

24.
Deus est prædius liberâ voluntate. Probatur ex variis Scripturis.

Fide divinâ credimus, Deum esse prædictum liberâ voluntate, juxta illud ad Ephes. i. v. 11. In quo (Christo) etiam & nos fortis vocati sumus, prædestinati secundum propositum ejus (Dei) qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ. Id est (ut notat Smis. tr. 3. disp. 3. num. 5.)

secundum consilium sibi beneplacitum, seu voluntate acceptatum, eo loquendi modo, quo idem Apostolus ad Coloss. i. v. 13; ait: Qui eripuit nos de potestate tenebrarum, & transfigulatus in regnum Filii dilectionis sua, id est, Filii dilecti. Eandem veritatem tradit Apostolus 1. Cor. 12. v. 11. Hac autem omnia operatur unus atque idem Spiritus, dividens singulis prout vult, id est, probabo voluntatis arbitrio. Et Rom. 9. v. 11. Cùm enim nondum nisi suissent (Ephau & Jacob) aut aliquid boni egissent aut malum (ut secundum electionem propositum Dei maneret) non ex operibus &c. Quis autem ignorat electionem supponere consultationem seu consilium; hoc vero non est nisi de iis, quæ alter & alter possunt fieri, seu quæ quis alter & alter velle & facere potest? Cùm ergo dicat Apostolus, Deum omnia operari secundum consilium, & propositum Dei manere secundum electionem, significat, illum aliter & alter velle & facere posse.

Sed enim, dicit aliquis, voluntas per consilium necessitatür & determinat ad unum. Sic enim quando consilium intellectus ex duobus mediis alterum proponit, tamquam utilius ad finem consequendum, non posse voluntatem eligere id, quod minus utile apparet, docet. Nonnulli & omnes sentiunt, suppositâ efficiâ voluntione finis, necessitari voluntatem ad electionem medii, sine quo finis haberi non potest, juxta dictamen & consilium intellectus; ergo ex eo, quod quis velit, & operetur ex consilio, non sequitur ipsum liberè velle & operari. Respondebat ex Smis. sup. n. 6. Etiam si voluntas quoad specificationem necessariò eligatur medium utilius, & consequenter, etiam quoad exercitum, suppositâ efficaci voluntione finis, illud necessariò eligeret; hæc necessitas non proveniret à consilio intellectus; sed à natura voluntatis, quæ talis sit, ut non possit eligere, nisi quod ad finem melius apparet, licet propositio & applicatio obiecti, sub ratione melioris, effet conditio sine qua non exiret in actu illa necessitas voluntatis.

Et idem est de electione medii necessarii, suppositâ efficaci intentione finis; non enim à cognitione medii, sed à ipsa (ut sic dicam) voluntate per intentionem finis necessitatür voluntas ad finem talis medii electionem. In utroque tamen exemplo prima determinatio voluntatis, quæ est ad intentionem finis, est libera; & proinde secunda determinatio, quæ est ad electionem medii, est etiam libera simpliciter, licet ex assumptione prioris sit necessaria. Itaque per intellectum proposito fine, & medii, voluntas habet id, quod requiritur ad exercitum sue libertatis, nempe cognitionem deliberativam seu consultivam, quæ positâ voluntas nata effe se determinare liberè simpliciter ad intentionem finis, & mediorum; licet ex assumptione, & secundum quid, necessariò à se determinata sit ad quorundam electionem mediorum. Igitur ex eo, quod Deus omnia operatur secundum consilium voluntatis sua, bene infertur, ipsum omnia agere simpliciter liberè, aque in

ad eum esse prædictum liberam voluntatem; nam per voluntatem operatur, juxta illud Psal. 113. v. 3.
Omnia quacumque volunt facit; scilicet volendo,
seu per suam voluntatem, ut patet ex alibi di-
citur. Licit ergo, admissa doctrinâ revelata, non
potest quisquam de hac re dubitare; non tamen
(inquit Smit. lop. n. 5. in principio) est facile,
veritatem de hoc puncto revelatam cum na-
turali ratione conciliare, nec minus difficile, ex
naturali ratione illam deducere, præsertim,
suppositâ alia veritate fidei, scilicet voluntatis
divinae immutabilitate.

Hinc præfatus Auctor b. 11. exultimat, divi-
nam libertatem naturali ratione non posse
demonstrari. Nam (ut ait n. 8.) demonstrare
tur per hoc, quod liberum arbitrium sit pro-
prietas consequens naturam intellectualem:
Deus autem est natura intellectualis. Sed ma-
jor hujus rationis non est per se nota, nec satis
ab aliquo demonstrata à priori. A posteriori
autem, licet satis constiter, hominem libero ar-
bitrio præsumere esse, arque hinc etiam idem
de Angelica substantia colligatur; non potest
hæc ratio à posteriori ad Deum applicari. Ra-
tio enim ea est, quod experiamur humanæ vo-
luntatis affectum pro libito mutari, scilicet que ho-
minem capaces praecepi, præmii, & supplicii
(quod non est, nisi liberum voluntatum arbitri-
um haberet) quæ dicunt in homine imper-
fectionem, nempe, voluntatis mutabilitatem,
& defectibilitatem à regula recta rationis, que
legibus constringi, præmii, & suppliciis pro-
positis, ad bonum invitari, & à malo debet
deterreri, nec alterius, quam hujus mutabilis
& defectibilis libertatis experientiam atque
documentum habemus: quomodo ergo per
hanc rationem à posteriori de omni substantia
intellectuali concludere poterimus, eam præ-
ditam esse libero arbitrio, nisi mutabili &
defectibili, quale nostrum arbitrium est? Talis
autem collectio falsa est, cum constiter, substan-
tiam intellectuali incrementam mutabile &
defectibile arbitrium habere non posse.

Unde ad conclusionem de illa liberum
arbitrium immutabile, & indefectibile, seu ad
eius libertatem cum immutabilitate, & in-
defectibilitate combinandam, nullum nobis
signum suffici à posteriori, quin potius no-
stra libertatis experientia suader libertatem in
Deo non esse. Sic ille. At quid ita? inter-
rogat aliquis: nunquid, teste eod. Auctore,
rectè dixit Subtilissimus Doctor, Deo agente
ex necessitate naturæ, nihil in rebus eventu-
rum contingenter? Si ergo à posteriori de-
monstrari potest creaturam rationalem agere
contingenter & liberè, seu prædictum esse libe-
ro arbitrio; quomodo hæc rectè dicitur, No-
stra libertatis experientia suader, libertatem in Deo
non esse? An suader in Deo non esse, sine quo
ipso non potest esse? Respondeo: Suader in
Deo non esse libertatem conjunctam immuta-
bilitati, & indefectibilitati; quia talis non est
in homine, cuius liberum arbitrium per se est
mutabile, & defectibile. Cui non placet hæc

responsio, querat meliorem. Fateor ego lu-
bens, difficilissimum esse intelligere, quomodo
libertas voluntatis possit consistere absque
mutabilitate, seu cum immutabilitate; adeò
que difficulter demonstrari posse ratione na-
turali, quomodo ea sit perfectio simpliciter,
quæ Deo possit & verò debeat attribui, ut sa-
tis colligitur ex alibi dictis de immutabilitate,
& adhuc ex dicendis patebit. Id quod in plu-
ribus contingit divinis ministeriis, ut cùm in-
dubitatem de illis, divinâ revelatione, fidem
habeamus; rationem tamen corum naturalem,
saltem demonstrativam, reddere non possumus.

Captivandus intellectus in talibus.

Nihilominus oportet, aliquà ratione illa
duo, scilicet libertatem Dei, & immutabilita-
tem, conciliare: Sed quæ illa? Respondere
cogimur (inquit Theod. sup. num. 11.) quod
capere non possumus vulgatum illud: divina
voluntatis libertatem consilere, non in indis-
ferentia ad actum, & privationem actus divi-
ni; sed in indifference absoluta ejusdem actus
necessarii ad terminationem, & privationem
terminationis, respectu actualis esse creaturæ:
& dico in indifference absoluta; quia ex sup-
positione, quod semel divina voluntas sic sit
ad esse actualę creaturę terminata, non potest
non sic terminari. Sic ille. Estque hæc re-
sponsio Conclusio nostra: pro eius explicatio-
ne, & clariori intellectu suppono cum

In Deo est
duplex li-
bertas, in
actu primo,
& in actu
secundo.
Felix,

Felice de Volunt. Dei cap. 4. diff. 1. num. 1.
quod in Deo duplex libertas reperitur: una in
actu primo, & est ipsa potentia voluntatis in
actu primo, in prioritate naturæ indifferens
ad amandum, seu non amandum: altera est
actualis & in actu secundo, & est actus divina
voluntatis, ut actu terminatur ad hanc, vel il-
lam creaturam, & potuit pro tunc non termi-
nari ad hoc; sed ad oppositum; vel positivè,
si est libertas quoad specificationem; vel ne-
gativè, si est libertas quoad exercitum: & de
hæc libertate in actu secundo est difficultas, quæ
ita insuperabilis est, ut dicat Molina 1. p. q. 14.
a. 11. esse de numero earum, quæ ab humana
mente in via non comprehenduntur. Hoc
præsupposito,

Dico cum Scoto 1. dist. 39. num. 15. in
voluntate nostra triplicem esse libertatem;
scilicet ad oppositos actus, ad opposita objec-
ta, & ad oppositos effectus. Hæc sunt ver-
ba Doct. Subr. Quantum ad primum (puta,
ad quæ sic libertas voluntatis nostræ) dico,
quod voluntas, in quantum est actus primus, li-
bera est ad oppositos actus; libera etiam est, medi-
antibus illis actibus oppositis, ad opposita objeccta, in
qua tendit, & ulterius ad oppositos effectus, quos
producit. Prima libertas habet necessario aliquam
imperfectionem annexam; quia potentialitatem pas-
sivam voluntatis, & mutabilitatem. Tertia libertas
non est prima, quia si per impossibile nihil efficeret ex-
tra (id est, tametü nihil posset efficeret extra) ad-
huc in quantum voluntas posset liberè tendere in objeccta
(scilicet per actus internos, si de per efficeret extra
intelligit actu externū) Media autem ratio libertatis
ipsa

Difficile in-
telligiur
libertas abs-
que muta-
bilitate.

29.
Conciliatur
libertas Dei
cum immu-
tabilitate,
ex Smijng.

In nostra
voluntate
est triplices
libertas, ad
oppositos.
actus, objec-
ta, effec-
tus, ex Scoto
10.

Difput. 2. De Voluntate Dei.

240

ipso est sine imperfectione, immo necessaria ad perfectionem: quia omnis potentia perfecta potest tendere in omnem illud, quod est natum esse objectum talis potentiae: ergo voluntas perfecta potest tendere in omnem illud, quod natum est esse volibile. Libertas igitur prima sine imperfectione in quantum est libertas, est ad opposita objecta, in qua tendit, cui ut sic accidit, ut oppositos effectus producat.

31.
Quae liber-
tas ex misericordia
Deo.

Atque hanc libertatem Subt. Doctor ibid. n. 21. tribuit Deo, dicens: Quantum ad primum (potius, ad quae sit libertas Dei) dico, quod voluntas divina non est indifferens ad diversos actus notandi, & volendi: quia hoc in voluntate mea non erat sine imperfectione voluntatis. Voluntas enim nostra erat libera ad oppositos actus ad hoc ut esset libera ad objecta opposita, & hoc propter limitationem utriusque actus respectu sui objecti; ergo postea illimitatione ejusdem voluntatis ad diversa objecta, non oportet propter libertatem ad opposita objecta ponere libertatem ad oppositos actus. Ipsa etiam voluntas divina libera est ad oppositos effectus: sed hac non est prima libertas, sicut nec in nobis. Remaneat ergo libertas illa, quae est per se perfectionis, & sine imperfectione, scilicet ad objecta opposita; ita quod sicut voluntas nostra potest diversis volitionibus tendere in diversa volibilitate: ita illa voluntas potest unicam volitione simplici illimitata tendere in quacunque volabilitate: ita quod, si voluntas illa, vel illa volatio, esset tantum unius volitibilis, & non posset esse opposita, quod tamen est de se volibile, hoc est imperfectionis in voluntate. Ubi Doct. videatur tenere nostram sententiam, videlicet libertatem Dei nihil aliud esse, quam ipsam volitionem necessariam, quemadmodum potuit ab eterno terminari ad objectum oppositum illi, ad quod jam terminatur.

32.
Voluntas
nostra est
operativa;
& receptiva;
Non est en-
dem ratio
voluntatis
divinae.

Et licet (prosequitur Scotus) in nobis posset distingui voluntas, ut est receptiva, & ut est operativa, & ut productiva; ipsa enim est productiva productiva, actum, & ipsa est, quā habens operatur formaliter volendo, & ipsa est receptiva volitionis sua: tamen libertas video esse ejus, in quantum est operativa, in quantum scilicet habens eam formaliter potest ea tendere in objectum. Sed nunquid eadem ratio voluntatis divinae? Audi quid dicas Scotus. Ita igitur ponitur libertas in voluntate divina per se & primò, in quantum est potentia operativa, licet ipsa non sit receptiva (nam esset potentialis) nec productiva volitionis sua (nam esset mutabilis) & tamen potest salvare in ea aliqua libertas in quantum productiva est. Licet enim productio in esse existentia non concomittetur necessario operationem ejus; quia operatio est in eternitate, & productio in esse existentia est in tempore: tamen operationem ejus necessario concomittatur productio in esse volito: & tunc non potest potentia illa voluntatis divina primò quidem esse productiva, sed secundum quid, scilicet in esse volito, & ipsa productio concomittatur eam ut operativa. Ita Scotus. Ubi quod dicit, voluntatem nostram esse liberam, quā operativa, intelligit Cavellus in Scholio practico isti numero, formaliter, quia, inquit, effectivè libera est, quā productiva. Dices: Scotus de hac voluntate ait, ut audivimus sup. Si per impossibile nihil efficeret extra,

ad hoc in quantum voluntas posset libere tendere in objecta. Ergo hic intellectus Cavelli non sufficit. Responde Felix sup. n. 2. quod Scotus intelligit (ut sup. insinuavi) per Efficiere extra, effectus, quos distinguit ab actibus elicitis voluntatis. Notetur In quantum voluntas &c. nam conceptus libertatis voluntatis in communione possit tendere, vel non in objectum: voluntas creata tendit in objectum per actum productum, & haec est imperfectio (ut patet ex dictis) voluntas divina, quia infinita, tendit per actum improductum, & sic optimè stat, quod ait Scotus, quod libertas voluntatis stat, in quantum est operativa. Fatetur verba Scotti subtilia, sed difficultas. Ita Franciscus;

Qui ibidem n. 12. (rejectis prius Allorum sententiis) docet nostram Conclavi. dicens, ut liberum Dei, ut liberum, esse aliquid voluntatis in Deo intrinsecum, nempe actum necessarium, quod seipsum diligit, quo, nullo superaddito, libere diligit creature. Non nego (inquit ille) quod, futuro producto vel volito, resulteret in voluntate Dei respectus rationis, & quo nos imperfecte cognoscentes denominemus Deum volentem; sed nego, talem respectum esse constitutivum libertatis Dei actualis. Sic ille. Qui pro eadem sententia citat Theod. tr. 2. dip. 3. l. 23. ubi tradit veram divinam libertatis, & immutabilitatis conciliationem sub hac forma verborum: Tandem vero ip. haec re difficultissima, & humano ingenio ad plenum inexplicabilis nihil aliud dicendum occurrit, quam actum liberum divinæ voluntatis esse ipsum actum necessarium, quo Deus primariò diligit seipsum, quarens ille actus adjunctam habet libram terminationem seu tendentiam ad creaturam actualem: quia terminatio, cum non addat voluntati divinæ formam aliam; quia additione novæ formæ, est per causitatem formalē, terminari autem non est causari; fit, ut hujusmodi libera terminatio, quæ potuit adeste, & abesse, nullam in Deo supponat mutabilitatem subjectivam, quæ respicit actum formalē, ita Smis.

Porrò haec via non explicandi dictam concordiam indicavit (inquit ille) Scotus 1. dist. 39. q. u. al. 5. §. Luxuria prædicta, n. 15. ubi ait: Voluntas divina &c. Vide sup. & paulo post verba ibi recitata: Voluntas divina (inquit Scotus. 22.) in quantum ipsa est sub volitione, est prius naturaliter tendentia tali (scilicet libera) & ita tendit in illud objectum contingenter, quod in eodem instanti potest tendere in oppositum objectum, & hoc iam de potentia logica; quæ est non repugnans minorum, quam de potentia naturali, que prior est naturali actu suo. Item dist. 45. q. u. §. Ad argumenta, n. 3. Respondeo sicut dictum est prius dist. 30. de relationibus ex tempore, quod terminatur ad Deum sub ratione mere absolute, & simili modo de ideis, dist. 33. & simili modo de omnipotencia, dist. 43. quæ est mere absolute, secundum quod est attributum divinum; & sic terminat relationem creaturae possibilis ad Deum. Ita dico, quod voluntas divina sub ratione mere absolute, terminat

Quomodo
voluntas
nostra libe-
ra quā op-
erativa.
Cavellus.
Felix.

reflexum volit ad ipsam, quod quidem voluntas divina producit in esse volito, & in aeternitate: sicut intellectus producit in esse cognito vel intellecto. Et simil modo dicendum de esse voliti, sicut dictum est de esse cogniti dist. 36.

donec ex vi talis volitionis, & juxta tempus per eam praeinitum res tandem emergant ad esse existentia.

Quod à simili (licet in pluribus dissimili) ex nostra voluntate declarari potest, supposito, quod ipsa mediante actu produceat in se habitum: nam eum voluntas, ex intentione augendi in se habitum temperantiae y. g. continuat, & sensim intendit affectum temperantiae, quamdiu intensio affectus non pervenit ad eum gradum, ut possit intendere habitum praexistentem, nondum produetur habitus augmentum in esse existentia; potest tamen dici, propter continuum intentionem operantis, jam produci in esse volito, donec operatio perveniat ad illum statum, ut etiam ad esse existentia emergat habitus augmentum. Simili igitur modo intelligi potest illa libera terminatio voluntatis divina, quasi quædam productio rerum in esse volito, donec juxta modum à Dei voluntate præordinatum illa terminatio ad eum statum perveniat, ut ita dicam, quod ex vi illius res volitæ prodeant in esse actuali seu existentia. Usqueadhue Smising, eius doctrina, utpote verè Scotica, nobis placet, & idem latius eam re-tulimus.

Breviter ex Felice sup. n. 14. sic probatur Conclus. Volitio Dei, non solum in esse entis, sed etiam in genere volitionis, est simpliciter infinita: ergo ex se, nullo superaddito, est sufficiens attingere omne volibile, juxta suam exigentiam, Deum necessarium, creaturas liberè. Consequens probatur: Idem voluntas creata, medio respectu & tendentia, attingit objectum; quia finita est, & non inconvenit, ut ad objectum dicat relationem realem: sed implicant, ut volitio Dei dicat relationem realem ad aliquod creatum, alias ab illo creato dependet: ergo, secluso quocunque, attingit omnia volibilita. Neq; enim potest esse respectus rationis; nam à parte rei Deus est liberè volens, & causa realis productiva creaturarum: ergo nequit constitui talis aliquo rationis, à nobis autem imperfecte consequentibus concipitur ut aliquid additum, & relativum ad futura, non tamen ita est: neque omnipotencia à nobis concipiatur, & explicatur ut relativum, & tamen in se absoluuntur. Et confirmatur: Voluntas Dei est indifferens ad volendum existentia futuri, vel non; sed non determinatur ab alio talis indifferencia: ergo à se: ergo talis determinatio actualis, quæ est actus liber Dei, est aliquid intrinsecum Dei; & consequenter, actus, quo se diligit, qui, ut ad futura terminatur, est liber. Ita præfatus Auctor.

Hui etiam doctrinæ adhæret Joannes Pone, in suo Cursu Theol. disp. 6. n. 9. dicens: Volitio libera Dei, est ipsam volitio necessaria ipsius, quatenus ab ipsa egreditur aliqua denominatio, quæ posset ab ipsa non provenire. Probatur, quia nihil impedit, quod minus denominatio aliqua non necessaria possit provenire à volitione necessaria; & eo ipso, quo proveniret, illa volitio necessaria posset vocari libera, ut ab ipsa egredetur talis denominatio: nam per

38. *Probatur Conclus. no-*
stra ex Fe-
lice.

39. *Volitio Dei*

libera, est

ipsam vol-

itio nece-

saria sub-

certa qua-

dam consi-

deratione.

Poncius.

Ha voli-

Tomus I.

volitionem liberam non intelligimus nisi volitionem, ut dantem denominationem, quam posset non dare; ergo à volitione Dei necessaria potest provenire aliqua denominatione libera, & ipsa, ut ab ipsa talis denominatione oritur, erit volitio libera. Probatur Antecedens quodam primum partem, in qua sola potest esse difficultas: quia ipsam volitio libera creata, & omnis denominatione ab ipsa proveniens oritur ab ipsa voluntate creata pro instanti, pro quo posset esse voluntas sine eo, quod illa exiret ab ipsa; & etiam voluntas creata est entitas summe necessaria quodam entitatem suam (sicut revera est necessaria, ex suppositione sue productionis) adhuc illa volitio libera posset ab ipsa prodire liberè, sicut de factò prodit ergo entitas libera, ac denominatione libera potest prodire ab entitate necessaria. Ira Poncius.

40. Major est ratio de entitate increato. Objectio. Solvitur à Poncio.

Si ab entitate necessaria creata, quoniam magis ab entitate necessaria increata, quae, utpote infinita, est virtualiter libera (juxta eundem Autorem n. 11.) hoc est, aequivalens formæ libera, quantum ad dandam denominationem liberam. Et hinc, tamen, volitio divina sit causa formalis totalis hujus denominationis; eadem potest inesse Deo, qui tribuat illam, veluti si formaliter est libera, posset inesse, & non tribuere. Sic quippe ipsa actio libera creata habet existere in instanti, in quo producitur ab ipsa voluntate absolute aliquo alio superaddito, per quod produceretur, quāvis posset voluntas cum omnibus prærequisitis ad actionem illam existere sine eo, quod daret ipsi existentiam: ergo volitio divina necessaria formaliter, sed virtualiter libera, posset tribuere denominationem aliquam pro aliquo instanti, quāvis posset existere in illo instanti, quin daret illam denominationem: siquidem unum non videtur magis difficile, quam alterū. Dicēs: Disparitas est: quod in illo instanti, quo voluntas daret esse, existit ipsa actio, quæ non existeret, quando non daret ipsi esse; atque adeo dat esse ipsi actioni per ipsum actio-nem: at vero in causa denominationis, provenientem ab ipsa volitione necessaria Dei, nihil exsistit, à quo esset illa denominatione, quod non existeret, quando non esset denominatio. Contrā (inquit Poncius sup. n. 10.) quia queritur hic de denomi-natione, à qua sit, ut actio existat; nec est ali-qui, à quo proveniat illa denominatione, quod non posset esse, quando non provenire; nihil est enim præter actionem, & voluntatem; vo-luntas autem posset existere, quin esset actio, & ipsam actio non habet à se ipso existere, quin posset non existere. Sic ille, tu cogita, an recte. Ego pergo ad alias objections, tam ex auto-ritate Scoti, quam ratione desumpta.

41. Obiectum praeterea ex Scoto 4. 35. s. Ad argumenta, n. 16. Concedo, quod in Deo posset esse relatio intelligentis, vel prout hoc, quod est in-telligentis, terminat relationem intellecti; scilicet Domi-num esse, est appellatio relativa, & significat termina-tionem relationem servi: vel prout intelligentis dicit relationem rationis positivæ; sed tunc non est hoc in primo instanti, nec in secundo, sed in tertio. Sed idem di-cenaym est de volitione, ut patet ex ante dictis:

ergo tali respectu constituitur decretum se-velle liberum Dei. Resp. Felix sup. n. 15. Iohannes 3. 20. Scotum docere, quod si datur talis relatio, est in tercio instanti, producitur jam effectus per intellectionem in secundo instanti, ut ibidem notat n. 15. dicens: In secundo instanti producit lapidem in esse intellectu, ita quod terminus iste est & habet respectum ad intellectum divinum: nullus autem est respectus è converso, in intellectu divino; quia respectus ejus non est mutuus. Quid clarius? Ergo nec intellectio, nec volitio respectu constituuntur, qui supponuntur constituta in secundo instanti.

Objicitur secundò ex Scoto 4. dist. 13. q. 1. s. Ad argumenta, n. 20. Productio divina, quæ Deus producitur aliquid ad extram, non est absolutum in eo, sed cùndum Omnes: quia secundum nihil absolutum in se respicit creaturam: ergo necesse est, Omnes dicere, illam productionem, quæ dicitur Deus producens, est respectum intelligentie rationis, ut ipse se explicat n. 18. ibi: Ad extram autem productio actio est relationis. Sed idem dicendum est de volitione eius in creaturam: ergo respectu rationis constitutus. Resp. Felix sup. n. 16. quod talis relatio rationis non est forma constitutiva Deum creatorum; sed forma, quam nos singulum, ut Deus denominatur creator. Nā, ut ipse Doctor docet 1. dist. 30. s. Respondeo, n. 12. Solà relatione novâ, que est in creatura ad ipsum, ipse denominatur Dominus, non quidem, quod in creaturis sint duas relationes oppositi, quarum altera ipse denominatur; sed una tan-tum, que est ad ipsum, ut ad absolutum, & proprie-tate, quod sic absolutum est terminus illius relationis, denominatur quasi effet in eo nova relatio correspon-dens quemadmodum opus factum ab homine dicit humanum, non propter aliquid humanitatis, quod si formaliter in opere; sed propter humanitatem, quæ est formaliter in homine, ad quem opus habet habi-tudinem. Et hoc videtur intentio Mag. expedita littera concludens ex verbis Aug. ait enim sic: Ap-pellatio, quæ creature dicitur relativa ad creator-em, relativa est, & relationem notat, quæ est in ipsa creature. Appellatio verò illa, quæ creator relativa dicitur ad creaturam, relativa quidem est; sed nullam notat relationem, quæ sit in crea-tore. Et hoc idem videtur Aug. dicere s. de Trinit. c. 16. secundum quod Mag. adducit eum: quid tem-poraliter dici incipi Deus, quod ante non dicebatur, manifestum est relative dici; non tam secundum accidentem Dei, quod ei aliquid acciderit; sed plane secundum accidentem ejus, ad quod dici aliquid Dei incipit relative.

Sed quidquid sit de hoc (prosequitur Felix sup.) differim est inter creationem, & decreta Dei. Nam, ut docuit Scotus in 4. cit. n. 23. Creatio significat relationem passionis, & connotat datum in-ventivale divinum intrinsecum, non tantum absolute, sed ut transit super objectum extram: Deum autem videlicet creaturam esse, principaliter dicit actum divinum, licet connotat transitum ejus super objectum. Modo non sequitur, quod principaliter dicit relationem, est relatio: ergo illud, quod quasi fundamentaliter connotat relationem, est relatio. Vnde in forma arguendi est figura dictio: quia mutatur ad aliquid (id est, relatio) in ad se (id est absolutum) sicut si argueretur sic: similem esse, est referri; sed alium est,

esse, est similem esse: ergo album esse, est referri, nihil
valit. Ratio mitis est (inquit Felix) nam volitio
libera est ab æterno, & relatio rationis non est
ab æterno; neque est intellectus creatus potens
illam efficiere; neque sit à Deo; nam secundum
plures, Deus non efficit entia rationis. Sic ille.
Sed, dicit aliquis: secundum te Deus efficit
entia rationis, etiam aliter concepiendo rem,
quam à parte rei est, ut vidimus suo loco; quo-
modò ergo hæc potest tibi esse ratio? Quare
Deus non potuit ab æterno hoc ens rationis
efficere? Licet ergo hæc possit esse ratio illis,
qui docent, Deum non efficerent entia rationis,
aliter concepiendo rem, quam à parte rei est,
tibi tamen non videtur posse esse. Hinc Smi-
sing sup. virut benè hæc ratione, dicens: Non
potest relatio rationis formaliter pertinere ad
liberat divinae volitionis; quia libera volitio
est ab æterno in Deo; ab æterno autem non fuit
intellectus, qui fingeret in divina volitione
quasi verum respectum & realem ad creaturem;
non enim creatus intellectus, qui solum fuit ex
tempore, nec divinus, qui non fingit, sed omnia
intelligit, sicut verè & à parte rei se habent. Sic
ille. Et si dicas: Deus circa fictionem potuit
comparare suam volitionem cum objecto vo-
lito, ex qua comparatione resultat relatio rationis: Respondet: Comparatio illa supponit,
voluntatem jam esse terminatam liberè ad ob-
jectum; ut si enim comparat eam cum objec-
to: ergo liberam terminationem non consti-
tuat, ita Theod. & merito, ibique n. 13, claram
ostendit, libertatem divini actus non constitui
per relationem rationis fundamentaliter. Vi-
deatur.

44. Alii nunquid connotatione constituitur? At
quippe Scotus mox citatus, velle Dei conno-
tare transitus super objectum, ibi: Licet conno-
tare transitus ejus super objectum. Respondet Fe-
lix (sup.) nequaquam hoc velle Scotum; sed lo-
sum explicare objectum actus liberis Dei; nam
(inquit) cùm volitio Dei terminetur ad se, &
hoc necessariò; ut explicet, quando terminetur
liberè, at, hoc fieri, quando transit super
creaturem, non quod talis transitus seu tenden-
tia constituit actum liberum; nam quælibet
volitio, sive libera, sive necessaria, dicit tenden-
tiam seu transitum ad objectum; & tamen vo-
litione non constituitur in esse libero, vel neces-
sario per tendentiam; nam tendentia non po-
test non esse posita volitione. Hæc ille. Igitur
Scotus non opponitur nobis. Nunquid recta
ratio? Non autem, & justè, ut paret ex so-
lutione eorum, quæ ex ratione objiciuntur. Pri-
mum sit: Volitio Dei habet ex se, quod sit li-
bera, sceluso quoemque alio, ut nos dicimus;
ergo cum liberum possit non esse, aliqua perfe-
ctio est in Deo, quæ potest deficere, quod con-
stat esse falsum: ergo ne hoc dicamus, aliquid
addendum est volitioni Dei; nam si nihil addi-
tur, non erit ratio, quare magis velit hoc futu-
rum, quam illud; nam idem manens idem semper
natum est facere idem, ex Arist. 2. de Gener. text.
56. Responder Francis. sup. n. 17. negando,

Tomus I.

aliquam perfectionem Dei posse non esse: Solutio Fe-
lix (inquit) volitio libera Dei non potuit non
esse, quantum ad realitatem, quam dicit; bene
tamen quantum ad denominationem; nam ob-
jectum, nempe futurum, potuit non esse, & va-
riatio objecto, licet maneat eadem, volitio pro-
pter suam infinitatem variatur denominatio.

Est aptissimum, exemplum Scotti 2. diff. 1.

q. 2. 5. Quantum ad istum articulum, num. 7. ibi:
Ad primum argumentum principale dico, quod causa
potest primò & immediatè aliquem effectum novum
producere absque omni novitate in ipsa. Quod patet
per exemplum, si ponatur sol semper esse in se aquæ
luminosus, & creetur aliud medium perspicuum
approximatum, de novo illuminabit illud, ita quod
nihil novum erit in sole ad hoc, quod ab ipso sit
nova illuminatio: & si posset ex se ponere medium
perspicuum, & sub lumine, sicut causas in ipso lu-
men, ita ponetur in esse hoc totum, scilicet medium
illuminationis fine aliqua novitate in se-ipsa. Et si
dicas: hoc non posset, si esset agens naturale, &
uniformiter se habens; quia tunc semper uni-
formiter produceret, igitur exemplum non va-
let ad oppositum ostendendum. Respondet

Solutio à
Scoto.

Scotus: Verum est, quod istud exemplum quadad
hoc valuit, quod non oportet propter novitatem effec-
tus ponere novitatem in causa: tamen non valuit
quoad hoc, quod effectus posset esse novus à causa
naturaliter agente, & totali: quia tale agens sem-
per uniformiter ageret, si tale esset respectu effectus;
agens autem liberum potest eadem volitione antiqua
effectum novum producere pro tunc, pro quandū vult
effectum novum esse. Non enim est necesse, si sem-
per uniformiter vult, & non potest de novo velle; igitur piaternaliter
vult pro semper uniformiter: sicut non est necessarium in
pro semper uniformiter vult, aliud
illud; sed possum illud velle esse pro cras; & eadem
volitione stante, sine omni mutatione à parte vo-
luntatis meæ, possum illud novum causare cras, pro
quo volo illud. Igitur sicut sol sine sui mutatio-
ne, si ponatur ante ipsum corpus, illud illumina-
bit, & denominabitur de novo illuminans,
non ab aliquo de novo in ipso, sed à corpo-
re de novo illuminato, ut termino; si inde-
dem Deus sine sui mutatione dicatur hoc
velle & non illud, nos ab aliquo de novo in
ipso; sed ab objecto volito seu futuro, ut
termino.

Nee obstat propositione Aristotelis; quia, ut
dicit Scotus sup. num. 9. Philosophus intelli-
git de agente naturali, sicut patet per eum ibi;
non de Deo, qui, propter eminentiam & in-
finitatem, eodem modo manens comparatur
diverlo modo ad creaturem, diversitate se te-
nente, ut dictum est, ex parte creaturem, non
verò ex parte Dei. Addo (inquit Felix sup.)
quod, idem in quantum idem &c. intelligendum
est de causa formalis, & de effectu adæquato;
non verò de effectu inadæquato: nam eadem
forma invariata manens potest tribuere diver-
sos effectus formales inadæquatos. Pro eius
meliori intelligentia, Nota ex eod. Auctore
sup. n. 13. actum divinae volitionis considerari
a nobis, ut est forma quedam, quæ secundum
Qualiter
volitio di-
vina possit
totam

Responso
ad aliquam
propositionem
Aristotelis.

Hh 2

totam

rendere in totam suam realitatem est in Deo, & non necessarium objec-
tum nece-
sariò tribuit quasi adäquatum effectum for-
malem, quem potest tribuere in ordine ad ob-
jectum, in a-
liud liberè.
talem volitionem tendere, vel non tendere in
talia objecta: quemadmodum Christus Domi-
nus, secundum Aliquos, habuit visionem Dei
summam, quā pro sua libertate modò tendebat
in hæc objecta creata, modò in illa invariata
visione, solum posita novâ attingentia, in qua
formaliter non constitit intelligere. Vel, ut Alii
dicunt, sicut Christus Dominus eodem actu
charitatis diligebat necessariò Deum clarè
vism, & liberè creaturas in Verbo; & èdem
specie impressa Angelus modò videt hæc ob-
jecta, modò illa. Sed quidquid sit (inquit Fe-
lix) de formis creatis, divina volitio, cùm sit
purus actus, & simpliciter infinita, eminentissi-
mo modo constituit Deum formaliter volen-
tem unumquodque objectum, secundum suam
naturam, Deum necessariò, creaturas liberè. Sic
ille.

Instat alius: Deus antequam velle futu-
rum, habebat actum suum, & tamen tunc non
volet futurum: ergo si postea voluit, aliquid
volet de novo, per quod liberè illud cau-
ret. Respondeat Scotus sup. n. 8. Quod in illo in-
stanti, in quo causat, adhuc causat ut prius naturaliter ipsa causatione, & ut sic nihil intelligitur nisi
absolutum, à quo ponitur ipsum causatum in esse: &
idē nihil potest accipi cum hoc causa būjus, quod est
causari, nisi illud sit prius, nec respectu būjus in-
stantis, nec alterius. Fallit autem imaginatio, quia
semper videtur, quod causa sit indeterminata usque
ad illud instanti, quando causa: & tunc, quod ali-
qua relatio, determinans ipsam ad effectum, primò
requiratur a parte ejus, quod falso est. Illud enim
est causans, idem absolutum, quod in causa præcedit, tam natu-
rā, quam duracione, ipsum effectum producūtum
vel causatum, est etiam in ea in illo instanti prius
naturaliter, quam causat: & secundum illud abso-
lutm, securū, quod prius fuit causativum, est
nunc causans, & non secundum aliquid additum,
neque absolutum, neque respectivum.

Unde eod. n. circa principium sic ait: Ad
absolutum in causa, immediate sequitur absolutum
in effectu: & in effectu primo consequtitur respectus
ad causam, & tunc si aliquis est respectus causa ad
effectum, ille respectus ad effectum, est ultimus, &
sa immo-
dum sequi-
tur absolu-
tum in ef-
fectu.
Scotus.

Ad absolu-
tum in cau-
sa, determi-
nata ad pro-
ducendum aliquod producūtum,
quantum est ex parte sui, potest quandoque producere
& quandoque non producere: quia sicut in natu-
ralibus, causam determinari ex parte sui, est ipsam
habere formam, quā causat: ita in liberis, causam

esse determinatam, est ipsam habere volitionem re-
spectu volibilis: & sicut ibi forma haberi potest,
antequam effectus caueatur, si tunc est impedimen-
tum extrā, vel absentia passi; ita quoque hic po-
test voluntio haberi, antequam volibile habeatur, &
prius naturā, & duratione. Hæc omnia subili-
ter Doct. Subt.

Ex quibus (inquit Felix sup. num. 18.) con-
stat, volitionem liberam Dei, nee caulationem, Volun-
tate respectu rationis constituī; nam respectus rebus
solum denominat. Ceterū, videtur mihi, tamen
posse hic merito applicari, quod Aug. lib. de
Grat. Christi cap. 47. dixit de concordia liberti
arbitrii cum gratia efficiace Dei: Ita quæsi,
ubi de libero voluntatis arbitrio, & de Dei gratia
disputatur, ita est ad discernendum difficulter, ut
quando defenditur liberam arbitrium, negari Dei iun-
gratia videatur: quando autem assertur Dei grati-
tia, liberum arbitrium putetur auferri. Contini-
ter dico ego: Ita questio, ubi de liberate
voluntatis divinæ, & ejus immutabilitate di-
spatur, ita est ad discernendum difficulter, ut
quando defenditur libertas, negari Dei iun-
gratia videatur: quando autem assertur Dei
immutabilitas, libertas putetur auferri. Utrum-
que tamen verum est, id est, Deus est immu-
tabilis, & liber; sed intellectu hoc penetrare
pauci valent. Quomodo attrahit (Deus Pater ad
Filium homines per suam gratiam efficiens)
si dimittit (eos in libero arbitrio, hoc est) u-
quis, quod voluerit, eligat? Et tamen utrumque
verum est, sed intellectu hoc penetrare pauci valent,
inquit August. lib. 2. cont. Litt. Petil. cap.
84. Ego lubens agnoscō inscitiam meam, &
dico, me non esse de illis paucis, qui hæc my-
steria valent intellectu penetrare, & idē ma-
lo dicere, quād dicere, ne audeam docere,
quod nescio.

Sed nunquid ex illis paucis sunt, qui affir-
mant, volitionem Dei virtualiter esse liberam,
id est, ita se habere, quando non tendit in ali-
quod objectum, aeti revera non esset? Vel
ibi, qui libertatem Dei constituent in extrin-
ca denominatione, ab aliquo effectu ad extra-
dictum. Aut certè dicunt, consistere in actu necessario,
prout connotat decretum? Noli putare. Sun-
tum etiam, qui requirent causalitatem intentionis, cau-
saliter illius esse voliti; & qui assertunt, ipsam natu-
raliter creaturam dare libertatem volitioni divinae,
sed nec isti sunt de numero paucorum, qui hoc
mysterium penetrare valent; quod latius
problem ostendere, si res ita postularet; at fu-
perfideo, quia satius puto, in hoc negotio
captivare mentem in obsequium fidei, quam
ea velle comprehendere, quæ Deus volunt
esse incomprehensibilia. Hoc dico cum Sanctis
tract. 3. disp. 3. num. 12. posse Deum ex duo-
bus bonis inæqualibus velle, quod est minus me-
dius, & ex duobus æqualibus, uno re-
liquo, posse alterum velle, si sermo sit de velle, &
non velle quoad terminationem divini actus.
Et licet alia à se velit proper divinam bonitatem,
& eodem actu, quo vult illam; diversa tamen
ejusdem actus terminatione, necessariò scilicet

CONCLUSIO III.

Inter decreta divina non est prioritas in quo, & durationis; sed à quo, & suppositionis, ac præexigentia naturalis unius ad aliud.

ad objectum necessarium, pura bonitatem diuinam; libertà autem seu contingentia ad objectum liberum & contingens, quale est res crea-ta. Nec obstat connexio unius voliti cum alio; quia non est connexio necessaria in esse entis, cum alterum non sit necesse esse; ergo nec in ratione voliti necessariam connexionem ha-bent. Itaque tametsi divina voluntatis actus non possit non esse; potest tamen non termi-nari ad creaturam actualēm.

Neque bene dixeris: Terminatio non est aliud, quam ipse actus terminatus; ergo si hic necessarius; etiam illa. Nam respondet Smis-^{sionis} super terminationem non esse terminatum præ-^{termissus} eis, licet ei non addat aliquam formam ab-solutam, aut propriè respectivam; sed esse termina-tum cum termini connotatione; adeoque aut liberam seu contingentem, prout terminus contingens est; aut necessariam pro termini necessitate, etiam si terminatum sit eas ab-solute necesse esse. Proinde terminatio est li-bera, non ratione actus præcisè, nec ratione termini præcisè; sed ratione utriusque. Haec enim terminatio (inquit Smisling) est quasi quadam causalitas, & causalitas sumit ratio-nem partim à termino, partim à causa; nam quia causa est talis, ut possit producere effe-ctum non habentem necessariò esse; hinc causalitas contingens est: atque ita, licet ef-ficiens seu principiavè terminus sumat contingentiam à causalitate; terminativè tamen causalitas sumit rationem contingentiæ à ter-mino. Sic ille.

Nota autem, quod dicat: Terminatio est quasi quadam causalitas; quia reverè non est propriè causalitas, quae est actio Dei ad extrā; siquidem ad aeterno fuit terminatio: nam Deus ele-git nos liberè ante mundi constitutionem, di-cente Apostolo ad Ephel. 1. v. 4. sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem. Elec-tio autem est actus liber. Jam vero ab aeterno non fuit a-ctio Dei ad extrā, seu propriè dicta causalitas: ergo per eam non constitutitur liberū decretum Dei; quāvis id Aliqui perperam afferant: quibus non puramus annumerandum Theodo-rum nostrum, qui nimis explicitè docet no-stram Conclus. tametsi protestetur, eam magis credi, quā explicari posse à nobis. Credamus ergo cum ipso, divina voluntatis actum, quāvis non possit non esse, possit tamen non ter-minari ad creaturam actualēm; adeoque & libe-rum esse, & immutabilem. Sed nunquid, in-terrogat quispiam, divina voluntas ita libera est, ut prius decernat unum, quā alterum? Respon-sio erit

Communis & vera sententia admittit ali-quem ordinem inter decreta divina, quid-Datur ali-
quid reclamare videatur Ocham cum Aliquis quis ordo
aliis, quos citat Felix (sup. diff. 3. num. 1. Sed inter decre-
tum divina.
fortè (inquit hic Auctor) solum volunt, esse
Ocham,
unam volitionem in Deo impartibilem, & u-
num decretum non esse causam alterius, quod
verum est: si vero abolere volunt omnem or-
dinem inter decreta, falsum, & contra omnes
Theologos; nam licet inter divina decreta non
sit prioritas in quo, & durationis; nam omnia
sunt ab aeterno; et tamen prioritas à quo, & sup-
positionis, & præexigentia naturalis unius ad a-
liud. Sic ille, ubi in terminis tenet nostram Con-
clus. citat; pro ea Scotū 3. diff. 7. q. 3. ubi quæ Scotus.
rens; an Verbum divinum fuisset incarnatum,
licet Adam non peccasse, §. Sed hic sunt, n. 3. sic
ait: Sine prejudicio dici posse, quod cum prædestina-tio cujuscumque ad gloriam precedat ex parte obiecti
naturaliter præsentiam peccati, vel damnacionis cu-juscumque. Secundum opinionem ultimam dicam
diff. 4.1. primi libri: multò magis est verum de præ-
destinatione illius anima, qua prædestinabatur ad Ordinat
summam gloriam: universaliter autem ordinatè po-volens prius
lens, prius videtur velle hoc, quod est fini propin-
quius; & ita, sicut prius vult gloriam alicui, quam remota.
gratiam, ita etiam inter prædestinatos, quibus vult
gloriam ordinatè, prius videtur velle gloriam illi,
quem vult esse proximum fini; & ita huic anima
Christi vult gloriam prius, quam alicui alteri velit
gloriam &c. Item diff. 19. q. un. §. In ista questione Incarnatio
n. 6. Incarnatio (inquit) Christi non fuit occa-sioniter prævisa; sed sicut finis immediatè videbatur à fini oca-
Deo ab aeterno, ita Christus in natura humana, cùm signaverit
sit propinquior fini, ceteris prius prædestinabatur, lo-prævisa.
quendo de his, quae prædestinantur. Tunc iste fuit or-do in prævisione divina: primò enim Deus intellexit
se sub ratione summiboni; in secundo signo intel-
lexit omnes alias creaturas; in tertio prædestinavit hos
ad gloriam, & gratiam &c.

Sed de hoc ordine plura, ubi de Prædesti-natione; hic solum queritur, quis sit iste Inter de-
ordo, seu quæ sit illa prioritas, & posteritas creta divi-
na in decretis divinis? Relp. autem Conclusio: non na est prio-
esse prioritatem in quo, sed à quo, quæ nibil a-ritas à quo.
Quid sit
liud importat teste Smis. tr. 3. Disp. 3. n. 28. quām illa:
dependentiam actus volendi, quatenus terminati Smisling.
ad unum objectum, à seipso, quatenus termina-to ad alterum objectum; seu, ut formaliter lo-quamur, dependentiam unius terminationis ab altera largè loquendo de dependentia. Igitur
hic ordo non est instantium seu signorum
in quibus; sed à quibus. Neque hæc instantia
Hh 3 à qui-